

Late Cretaceous (Maastrichtian) verrucid barnacles described in 1854 and 1857 by Joseph Bosquet, pharmacist at Maastricht and renowned cirripede specialist. Bosquet exchanged material and views with Charles Darwin, after whom he named a few species (*Mitella darwiniana*, *Scalpellum darwinianum*, and *Chthamalus darwini*). Although labels with four lots of *Verruca prisca* in his collection are not dated, these may be arranged in such a way as to reveal a change in indications of authorship of this taxon, from 'Darwin, in litteris', to 'Darw. & Bosq.', to 'Bosq. & Darw.', and finally, 'Bosq.'. Although it cannot be substantiated, it is tempting to consider this as an indication of Bosquet's growing confidence.

NOOT

¹ We weten nu dat dit geen fossiel is, maar een recent exemplaar dat blijkbaar met keukenafval (oesterschelpen) op de Schneeberg (bij Aken) terecht was gekomen. Een foto van het originele exemplaar zal elders worden gepubliceerd.

LITERATUUR

- BOSQUET, J., 1854. Les Crustacés fossiles du Terrain Crétacé du Limbourg. Verhandelingen van de Commissie belast met het vervaardigen eener geologische beschrijving en kaart van Nederland, 2. A.C. Kruseman, Haarlem.
- BOSQUET, J., 1857. Notice sur quelques Crustacés récemment découverts dans le Terrain crétacé du Duché de Limbourg. Les héritiers Loosjes, Haarlem.
- CROUZEN, L.J.M., 1994. J. de Bosquet en C. Darwin: lotgenoten in zeepokken. "Think of my case ...". Natuurhistorisch Maandblad 83 (6): 107-113.
- DARWIN, C., 1851a. A monograph on the Sub-class *Cirripedia*, with figures of all the species. The *Lepadidae*, or, pedunculated cirripedes. The Ray Society, London.
- DARWIN, C., 1851b. A monograph on the fossil *Lepadidae*, or, pedunculated cirripedes of Great Britain. Monograph of the Palaeontographical Society, London.
- DARWIN, C., 1854a. A monograph on the Sub-class *Cirripedia*, with figures of all the species. The *Balanidae*. The Ray Society, London.
- DARWIN, C., 1854b. A monograph on the fossil *Balanidae* and *Verrucidae* of Great Britain. Monograph of the Palaeontographical Society, London.
- JAGT, J.W.M., 1994. Nogmaals Joseph de Bosquet en zijn cirrps. Natuurhistorisch Maandblad 83 (7/8): 140-144.
- KRUYTZER, E.M., 1963. Het paleontologisch onderzoek in Limburg van 1800 tot heden. Koninklijke Nederlandse Akademie van Wetenschappen, Akademiedagen 15: 39-53.

- KRUYTZER, E.M., 1968. Bosquet, Joseph Augustinus Hubertus (de), apotheker en paleontoloog. Nationaal Biografisch Woordenboek, 3: 103-105.
- NEWMAN, W.A., 1993. Darwin and cirripedology. In: Truesdale, F. (red.). Crustacean Issues 8; History of Carcinology. A.A. Balkema, Rotterdam: 349-434.
- WITHERS, T.H., 1935. Catalogue of fossil *Cirripedia* in the Department of Geology, 2. Cretaceous. Trustees of the British Museum (Natural History), London.
- WOLKENSTEIN, K., GROSS, J.H. & SCHOLER, H.F., 2003. Biomarker pigments (phenanthroperylene quinones) from the Triassic crinoid *Chelonicrinus camalli*. 11th International Echinoderm Conference, Munich, October 6-10, 2003, Abstracts.
- YOUNG, P.S., 1998. *Cirripedia* (Crustacea) from the "Campagne Biçôres" in the Azores region, including a generic revision of the *Verrucidae*. *Zoosystema*, 20: 31-92.
- YOUNG, P.S., 2000. *Cirripedia Thoracica* (Crustacea) collected during the "Campagne de La Calypso (1961-1962)" from the Atlantic shelf of South America. *Zoosystema* 22: 85-100.
- YOUNG, P.S., 2002a. The *Verrucidae* (Crustacea, *Cirripedia*) from the western coast of North America, with a revision on the genus *Aliverruca*. *Arquivos do Museu Nacional, Rio de Janeiro* 60: 5-40.
- YOUNG, P.S., 2002b. Revision of the *Verrucidae* (Crustacea, *Cirripedia*) from the Atlantic Ocean studied by Abel Gruvel (Travailleur and Talisman scientific expeditions). *Zoosystema* 24: 771-797.

M E D E D E L I N G

DE VLINDERCOLLECTIE DIEMEL – KAMMERER, NU IN HET NATUURHISTORISCH MUSEUM

In november 2002 verwierf het Natuurhistorisch Museum Maastricht door schenking de vlindercollectie W. Diemel, waarin al eerder was opgenomen de collectie J. Kammerer. Een verzameling bijeengebracht door twee amateur-entomologen. In chronologische volgorde:

Jaap Kammerer (1917–1997), Hagenaar van geboorte en waterbouwkundig ingenieur van beroep, verhuisde in 1946 naar Maastricht. Het moet hier in het zuiden geweest zijn dat de vlinderkoorts

toesloeg, want de oudste vlinders uit zijn collectie dateren van 1947. Hij vond aansluiting bij een actieve groep lokale verzamelaars, wat de groeisnelheid van zijn collectie ten goede kwam, maar ook buiten Limburg had hij de nodige ruilcontacten. Zijn collectie bevat dan ook materiaal van een groot aantal bekende naoorlogse verzamelaars als Nijssen, Nies, Andersen, Camping, Watering, Van Galen,

FIGUUR 1

De Purperstreepparelmoervlinder (*Brentis ino*), Jabeek 18 juni 1951.

Blom, Neumann, Lückner, en Delnoye. Hij bezat een motor, was dus mobiel, en ook zijn eigen vangsten komen uit alle delen van het land. Vrijwel alle soorten dagvlinders die in de jaren vijftig van de vorige eeuw in Nederland voorkwamen, zijn in zijn collectie vertegenwoordigd. Daaronder natuurlijk een groot aantal soorten die inmiddels uitgestorven zijn. Een van de pronkstukken is een Voorjaars erebia (*Erebia medusa*), weliswaar in slechte staat, maar gevangen in Vaals op 11 juni 1947. Slechts driemaal werd deze soort in Nederland aangetroffen.

Na zes jaar kwam er een eind aan de hobby. De laatste vlinders in de collectie stammen

uit 1953. Met zijn gezin trok Jaap Kammerer ook daarna nog veel de natuur in, maar nu zonder vlindernet. Begin jaren zestig schonk hij zijn vlinders aan de broeders van Maastricht. Vandaar verhuisde de collectie al snel naar een van hun basisscholen, waar ze nog een educatieve functie vervulde.

Wim Diemel (1930), Rotterdammer van geboorte en Theoloog van beroep, woonde en werkte het grootste deel van zijn leven in Nijmegen. Als verzamelaar is hij in een aantal opzichten de tegenpool

van Kammerer, zijn fascinatie voor insecten stamt al uit zijn jeugd, hij was een uitgesproken solist, vrijwel alle vlinders zijn eigen vangsten en het belangrijkste deel van de collectie, zowel kwantitatief als kwalitatief, zijn de nachtvlinders. Verder was hij een uitgesproken lokale verzamelaar. Het merendeel van de vangsten komt uit Nijmegen en directe omgeving. De collectie bevat zeer goede soorten (*Spaeliotis ravidus*, *Paradiarsia glareosa*, *Xylina vetusta*), maar het pronkstuk is ook hier een dagvlinder, het Staartblauwtje (*Lampides boeticus*), gevan-

FIGUUR 2
Het Staartblauwtje (*Lampides boeticus*), Nijmegen 22 augustus 1967.

gen in Nijmegen op 22 augustus 1967. De laatste decennia wordt deze dwaalgast bij ons wel vaker waargenomen, maar destijds was dit het tweede exemplaar dat uit Nederland bekend werd.

In de jaren zestig werd Wim Diemel door het hoofd van een basisschool attent gemaakt op een daar aanwezige vlindercollectie. Hij trof er, in beginnende staat van verval, een collectie aan waarvan de wetenschappelijke waarde inmiddels de educatieve waarde oversteeg. De collectie Kammerer verwisselde van eigenaar en werd daardoor van de ondergang gered. De collecties Kammerer en Die-

mel smolten samen, en in de jaren daarna groeide met name het nachtvlinderdeel nog aanzienlijk. Slechts de etiketten onder de vlinders getuigen van het werk van twee, zo verschillende verzamelaars.

Twee verzamelaars, die deden wat verzamelaars behoren te doen: zorgvuldig documenteren hoe de fauna en flora van een bepaald gebied, in een bepaalde periode, is samengesteld. Hun drijfveren mogen verschillend zijn (verwondering, nieuwsgierigheid, wetenschappelijke interesse of primitief jachtinstinct), het effect is steeds hetzelfde.

Na ontsmetting en verwijdering van nogal wat aangevreten exemplaren zullen de resterende vlinders worden opgenomen in de eigen collectie van het Natuurhistorisch Museum Maastricht.

Frans Cupedo
Geulle

*Is kerst, zondag, ving ik achter in het
bos een ♂ van lampides boeticus. Deze
determinatie is binnen elke half uur
Het ex. is volkomen paars en geel. Wat*

FIGUUR 3
Aantekening over de vangst van het Staartblauwtje (*Lampides boeticus*) van 22 augustus 1967.

BOEKBESPREKING

HET PAARSE LANDSCHAP

SVEIN HAALAND, 2004. Vertaald, bewerkt en uitgebreid vanuit de oorspronkelijke uitgave in het Noors. Nederlandse vertaling en bewerking: Geert de Blust, Herbert Diemont en Jan Jansen. Stichting Uitgeverij van de Nederlandse Natuurhistorische Vereniging, Utrecht/Natuurpunt, Mechelen. 172 pagina's. ISBN 90 5011 187 4. Prijs € 19,95 (€ 17,95 voor leden KNNV/NHGL), exclusief € 3,50 verzendkosten. Te bestellen bij de KNNV-uitgeverij te Utrecht (tel. 030-2333544; e-mail: info@knnvuitgeverij.nl), bestelcode 'D81'. Ook verkrijgbaar in de boekhandel.

Een mooi kleurrijk en goed verzorgd boek, met een afwijkend, maar leuk en handzaam formaat, dat was mijn eerste indruk die ik van het boek 'Het paarse landschap' kreeg. Als je het boek doorbladerd, kom je veel mooie, maar ook zeer oude foto's tegen, die allemaal het verhaal vertellen van de geschiedenis van het heidelandschap en haar bewoners. Het is daardoor meer een cultuur- dan een natuurboek. Het ingenieuze landbouwsysteem van hoofdzakelijk schapenbeweiding van de zeer arme gronden, bracht een specifiek landschap voort, bestaande uit weiden, akkers, vennen, vennen, maar vooral heide. De landbouwme-

thoden van de drie Europese heideregio's als potstalcultuur, branden en plaggen komen natuurlijk aan bod en ook de bekende heideproducten als schapenkaas, wol, honing, touw, bezems en schapenvlees passeren de revue. Vroeger werd zelfs bier van Struikheide, Dophei en Gagel gebrouwen.

De heideboer was een duurzame boer en vrijwel geheel zelfvoorzienend, hoewel er hard gewerkt moest worden. Het is interessant te lezen over de verschillen in heideculturen tussen de drie regio's: die lopen van Noorwegen/Zweden via West-Europa tot aan Portugal. Maar op hoofdlijnen is

deze cultuur in heel Europa toch hetzelfde. Hierdoor valt het boek vaak in herhaling. Er worden wel veel leuke anekdotes over aparte gebruiken van de heideboeren verteld. Bijvoorbeeld over de steltloperherders van Gascogne, die hun schapen extra goed in de gaten konden houden, doordat ze hoog boven het heideland kilometers ver konden kijken. Die mooi geïllustreerde anekdotes maken echter wel dat de opmaak van het boek erg druk is. Tevens lopen er meerdere verhaallijnen over één pagina, waardoor je tijdens het lezen veel heen en weer moet bladeren.

De natuur van het heidelandschap wordt helaas karig behandeld, slechts twee hoofdstukken gaan over de flora en fauna van de heide in de verschillende regio's. Ook wordt het heidelandschap van Nederland weinig belicht. Het laatste hoofdstuk behandelt de 'platteland vernieuwing' van het heideboerenlandschap in Nederland, wat een verandering van agrarisch naar recreatief gebruik betekende. Dit hoofdstuk doet echter geen recht aan de belangrijke plaats die dit landschap in onze natuur en cultuur heeft verworven. Al met al een mooi geïllustreerde bundel van verhalen over de geschiedenis van de heidecultuur in Europa.

Linda Wortel